

забарвлення стрижня, жовте зерно, маса зерна зі стрижнем – 158,9 г, маса зерна без стрижня – 128,2 г, діаметр качана – 4,2 см, довжина качана – 19,0 см, кількість рядів зерен на качані – 14 шт., кількість зерен у ряду – 29 шт., маса 1000 зерен – 310,6 г. Серед простих гібридів доцільно виділити Н1, який відноситься до напівзубодібного підвиду, стрижень червоного кольору, зерно – жовте, маса зерна зі стрижнем – 116,7 г, а без стрижня – 93,5 г, діаметр качана – 3,1 см, довжина качана – 14,6 см, кількість рядів зерен на качані – 12 шт., а кількість зерен у ряду – 25 шт.,

маса 1000 зерен – 267,6 г. Також заслуговує на увагу Н3, який відноситься до зубоподібного підвиду, має червоне забарвлення стрижня та жовте зерно, маса зерна зі стрижнем становить 125,9 г, а без стрижня – 104,1 г, діаметр качана – 3,5 см, довжина – 17,8 см, кількість рядів зерен на качані – 14 шт., а зерен у ряду – 31 шт., маса 1000 зерен – 261,0 г.

Вищенаведені батьківські компоненти, потенційно, можуть слугувати джерелами підвищеної продуктивності при створенні гетерозисних гібридів кукурудзи.

УДК 338.43:339.5

Пугачов В. М., кандидат екон. наук, старший науковий співробітник відділу аграрного ринку та міжнародної інтеграції Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки»
e-mail: avtor05@ukr.net

ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИРОБНИЦТВА АГРАРНОЇ ПРОДУКЦІЇ В УКРАЇНІ

Військові дії та активна участь України в інтеграційних процесах суттєво впливають на показники економічної ефективності виробництва сільськогосподарської продукції. У 2023–2024 роках мають тенденцію до зростання повна та виробнича собівартість зернових і технічних культур, овочів і фруктів, при зниженні економічної ефективності їх вирощування. Основною причиною цього є бойові дії та економічні виклики, що пов'язані з порушеною інфраструктурою та логістикою, низькою якістю насінневого матеріалу, браком засобів захисту та хімічних добрив, подорожчанням пально-мастильних матеріалів тощо. Крім того, слід враховувати контекст зростаючих викликів, зокрема зміна клімату, енергетичні та екологічні переходи, спрямовані на адаптацію до зміни клімату та пом'якшення наслідків. Зниження ефективності виробництва окремих видів продукції призводить в подальшому до зменшення площ під вирощуванням окремих культур та скорочення поголів'я тварин.

Цивілізаційним вибором української держави і суспільства є Європейська інтеграція, що закріплено у Конституції України і підтверджено активними діями органів державної та місцевої влади, бізнесу та громадян. Український вибір підтримують в Європейському Союзі та наголошують на стратегічній важливості розширення ЄС за рахунок України як каталізатора для покращення економічних і соціальних умов європейських громадян. Проте інтеграція України до ЄС стикається із суттєвими викликами і ризиками.

Аграрний сектор України є важливим і одним із ключових секторів у переговорному процесі щодо вступу України до ЄС. Український аграрний сектор залишається однією з останніх опор макрофінансової стабільності вітчизняної економіки під час війни, який, незважаючи на втрати та соціально-економічні виклики, продовжує працювати та експортувати, забезпечуючи продовольчу безпеку не лише в Україні, а й за її межами. У 2023–2024 роках аграрний експорт сформу-

вав понад 60% усієї валютної виручки від експорту товарів з України. Значна частка вітчизняної сільськогосподарської продукції експортувалася саме до країн ЄС. Це збільшувало пропозицію й конкуренцію на європейському ринку, впливало на рівень цін та, відповідно, ефективності виробництва.

Відповідно до Звіту Європейської Комісії за 2024 рік (NAT/924) щодо розширення ЄС, тільки вступ України збільшить сільськогосподарські площі ЄС на 25%. Навіть в умовах війни вітчизняне сільське господарство вирощує біля 80 млн т зернових і олійних культур, що становить понад 30% від обсягів, вироблених в ЄС. Нещодавні протести фермерів у країнах Європейського Союзу щодо заборони імпорту української продукції (виробленої за нижчими стандартами та вимогами), показують актуальність і важливість теми ефективності виробництва аграрної продукції. Між тим, вступ України відкриває можливості для посилення стратегічної автономії ЄС і подальшої мінімізації впливу сільського господарства на навколишнє середовище.

Отже, пошук компромісів, взаєморозуміння, згода з окремих спірних питань обома сторонами переговорів є запорукою ефективного процесу вступу України до Європейського Союзу. Це має бути збалансоване рішення з постійною підтримкою, необхідною для фермерів і сільських регіонів, бюджетними обмеженнями ЄС і наслідками війни в Україні. За умови укладання справедливої угоди щодо вступу буде забезпечено високий рівень ефективності виробництва аграрної продукції.

Проведений аналіз показує, що є значні відмінності у виробничих вимогах в ЄС та за межами співтовариства. Найбільші розбіжності пов'язані з найкращими методами ведення сільського господарства, використанням пестицидів, дешевших і шкідливіших речовин, впровадженням інтегрованої боротьби зі шкідниками, порушенням законності та слабким правоохоронним наглядом через недостатню систему державного

контролю. Тому пропонуємо створити рівні умови для сільськогосподарського виробництва в Європі та Україні шляхом впровадження добровільних стандартів на основі вимог ЄС.

Добровільні стандарти, засновані на вимогах ЄС, з поєднанням незалежних аудитів можуть відігравати важливу роль у побудові європейської системи сільськогосподарського виробництва на рівні виробничих практик. Пропозиція комплексного рішення для фермерів і компаній (включаючи обсяги виробництва в ЄС і за його межами, технології, відповідність нормам щодо біопалива, відстеження та гарантія відсутності вирубки лісу) у формі добровільного стандарту з гарантією третьої сторони підвищить довіру до фермерів у країнах, які вступають до ЄС, і дозволить уникати суперечок щодо економічної ефективності виробництва сільськогосподарської продукції та її експорту. Виробники аграрної продукції, дотримуючись таких добровільних стандартів, першими почнуть застосовувати правила та практику ЄС у країнах-кандидатах, отримуючи таким чином кращий доступ до ринку Європейського Союзу та поетапне впровадження правил ЄС у щоденні виробничі процедури.

При цьому, в процесі вступу України до ЄС важливим є забезпечити акцент на малих товаровиробниках і сімейних фермерах. Умови вітчизняного сільського господарства (обмежений доступ до логістики, що збільшує витрати та зменшує ефективність виробництва) вимагають переорієнтації від традиційних масових продуктів до вирощування продовольчих зернобобових культур. Такий перехід до бобових культур дає ряд переваг, наприклад: кращі ціни; довгострокові відносини з партнерами по ланцюжку створення вартості; більш стійкі методи вирощування на рівні ферми, що веде до підвищення ефективності та покращення навколишнього середовища.

Ланцюжок вартості між фермерами з України та партнерами з ЄС має бути налагоджений і добре функціонувати, оскільки українські фермери можуть забезпечити зернобобові культури для подальшої переробки високої якості (забезпеченої схемами сертифікації) та необхідного обсягу. Форвардні контракти на вирощування бобових для промисловості є одним із найкращих способів зв'язати вітчизняних виробників сільськогосподарської продукції у ланцюгах створення вартості у Європейському Союзі.

УДК: 633.11:631.53.01:631.86

Радченко О. В., аспірант

Демидов О. А., доктор с.-г. наук, професор, академік НААН України

Судденко Ю. М., кандидат с.-г. наук, с. н. с. лабораторії селекції озимої пшениці

e-mail: yu_suddenko@ukr.net

ВПЛИВ ОБРОБКИ НАСІННЯ БІОПРЕПАРАТАМИ НА ПОСІВНІ ЯКОСТІ *TRITICUM AESTIVUM* L.

Зменшення обсягів використання мінеральних та органічних добрив, засобів захисту рослин і спрощення технологій вирощування пшениці м'якої озимої (*Triticum aestivum* L.) зумовлюють необхідність пошуку додаткових чинників для підвищення врожайності цієї культури – це можуть бути біопрепарати комплексної дії. Передпосівна обробка різними препаратами забезпечує насіння повним комплексом живлення в найважливіший період його проростання, коли формується коренева система. Цей агрозахід сприяє збільшенню життєздатності та енергії проростання, підвищує захисні функції до збудників хвороб, стійкість до засухи та морозів, забезпечує дружність польових сходів, поліпшує врожайні показники та якість продукції загалом.

На сьогодні наукою розроблено широкий спектр біологічних препаратів на основі корисних мікроорганізмів з різними механізмами дії. Їх використання у технології вирощування культур збільшує популяцію основних еколого-трофічних груп, сприяє поліпшенню поживного режиму ґрунту. Такі препарати містять живі бактерії, які здатні розмножуватися в ґрунті та на коренях рослин, поліпшують їх ріст і розвиток, підвищують кількість та якість продукції. Тому на сьогоднішній день актуальність вивчення дії біопрепаратів на врожайність пшениці озимої та

пошук активних агентів мікробних препаратів підвищується.

Мета роботи полягала у підвищенні посівних якостей насіння пшениці озимої в умовах центрального Лісостепу України за рахунок використання сучасних біопрепаратів і мікродобрив.

Дослідження проводили в Миронівському інституті пшениці імені В. М. Ремесла НААН України в 2024 р. Матеріалом для дослідження слугували сорти пшениці м'якої озимої 'Подільська', 'МПП Стефанія', 'МПП Паляниця миронівська' та лінії 'Еритроспермум 60793'. У лабораторних умовах у насіння цих сортів із різними варіантами обробки визначали посівні якості. Схема досліду передбачала застосування інокуляції насіння пшениці суспензіями бактерій (Мікробіофіт органік біофунгіцид), передпосівну обробку органічним мікродобривом (Вермибіогумат) та їх комбінування. Виробник препаратів – ТОВ «Агрофірма «Колос».

Мікробіофіт органік біофунгіцид – препарат біологічного походження, який містить живі мікроорганізми: представники природної рослинної та ґрунтової, агрономічно корисної мікрофлори. Склад: *Bacillus subtilis*1 ІМВ В-7467, *Bacillus pumilus*1 ІМВ В-7523 – до $1,0 \cdot 10^9$ КУО в 1 мл. Норма витрати препарату – 3,0 л/т.

Вермибіогумат – органічне мікродобриво. Склад: гумінові та фульвокислоти – 2 %,